

uitdrukt datgeen wat ons mensch-zijn uitmaakt, en dat natuur aanduidt de actie, de werking die uit dit mensch-zijn openbaar wordt. De vermogens en krachten vormen hierbij den tusschenschakel, die wezen en natuur verbindt. Deze vermogens en krachten staan gefundeerd in het wezen van den mensch, en in zijn natuur werken ze. Liefde en haat is éénzalfde kracht, alleen de één maal in plus, de andere maal in minus werkende. Het is dezelfde kracht, die naar God toe en tegen God zich kan richten, weshalve ook de zonde niet een apart iets in de natuur is, maar alleen een ommekeer van de richting waarin de krachten des menschen werken. Ze werken of naar boven, en dan zijn ze goed, of naar beneden, en dan zijn ze kwaad. In wezen blijft de tong één of ze God vloekt of God looft, maar bij den één zal ze tot een prijzen des Heeren geneigd zijn, bij den ander zelfs onnadenkend en onopzettelijk in een vloek uitgaan. Er werkt in de zonde geen enkele kracht, die niet bij het wezen van den mensch behoort, en ook in de eeuwige heerlijkheid zal geen enkele kracht uitkomen, die niet van het Paradijs af in 's menschen wezen gefundeerd ligt, maar de richting waarin die krachten werken, kan tegenovergesteld zijn, en juist in deze richting der krachten, spreekt niet ons wezen, maar onze natuur.

Toch moet ook hierbij, om een helder inzicht te erlangen, bovendien nog tusschen 's menschen ik, en tusschen zijn natuur onderscheiden worden. De in 's menschen wezen ingeschapen krachten werken toch onder tweeërlei motief, eenzijdig onder het motief van zijn ik, en anderzijds onder het motief van zijn natuur. Wie in drit de kracht zijner hand misbruikt, om iemand een slag in het aangezicht te geven, handelt onder het motief van zijn natuur; wie daarentegen opwellende drift onderdrukt, en de hand ter verzoening uitstrekt, doet de kracht van zijn hand werken, tegen zijn natuur in, onder het motief van zijn ik. Eerst nu in die tegenstelling met ons ik wordt het karakter van onze natuur ten volle begrepen. Onze vaders te Dordt beleden in Art. 1 van Hoofdstuk 3 en 4, dat de mensch oorspronkelijk niet alleen in zijn kennis geestelijk, en in zijn wil gerecht, maar ook dat hij in zijn *geheugen* zuiver stond, en evenzoo, dat hij door de zonde niet alleen in zijn kennis verduisterd, in zijn wil verworpen, maar ook onzuiver geworden is in zijn *geheugen*. Deze geheugenheden, deze neigingen nu zijn een macht, die van ons ik te onderscheiden is. Ook als ons ik lijdelijk blijft, is er toch in ons een werking, die ons ik meeslept. Altoos hellen we naar de één, of naar de andere zijde. En deze overhellende, deze neiging brengt tweec, dat de richting waarin onze krachten werken zullen, vanzelf gegeven is, tenzij ons ik er tegen inga, of ook hooger genade het anders keere.

Dit onderscheid gevoelt men het gemakkelijkt, zoodra men van onze *gemeene* menselijke natuur op de *bijzondere* natuur van den enkelen persoon komt. Dan toch is het duidelijk hoe de natuur des éénen meer tot een stil en huiselijk, die des anderen meer tot een bewegende avontuurlijk leven neigt; hoe de natuur des éénen meer naar het zialijke overhel, die des anderen lichter naar hoogmoed dringt; en dat zoo ook de natuur des éénen hem prikkelt tot rusteloos handelen, terwijl die des anderen hem lust doet hebben in schuilende traagheid. Dit nu zijn overhellende neigingen, die niet ons ik zoo schijnt en zijn doet, maar die omgekeerd ons ik pogen te beheerschen.

Op gelijke wijze nu is er ook in de gemeene menselijke natuur, zoodra de actie haas loop begonnen heeft, een overhelling. In den staat der heerlijkheid zal dit een neiging, een overhelling, een zekere en vaste overbuiging naar God zijn. Onze natuur zal dan in onveranderlijke heiligheid schitteren. Nu daarentegen is die overhelling van onze natuur geheel naar de andere zijde, van God af. Bij de schepping, d. i. in den staat der rechtvaardigheid, was deze overhelling natuurlijk nog niet aanwezig. Adams ik stond tegenover zijn natuur oorspronkelijk vrij. Niet zijn natuur bepaalde de richting van zijn ik, maar zijn ik, door een principieele wilsdaad, eens en voor altoos de richting zijner natuur bepalen. Had zijn ik de krachten van zijn wezen toen naar God gericht, dan zou zijn natuur tenstond de overhelling, de neiging naar God hebben ontvangen, en hierna de eeuwige levens verkeerder zijn geweest. Nu daarentegen zijn ik in die eerste principieele daad tegen God loos, gaf hij hierdoor aan zijn natuur, en door zijn natuur aan de menselijke natuur in het gemeen, de heilighen naar den tegenovergestelden kant, en die overhelling onzer natuur naar het kwade is hierdoor zóó bevestigd, dat ons ik niet meer de macht bezit, om die naar het booze overhellende natuur weer recht te buigen.

Doch hiertegen in werkt nu tweeërlei genade. Ten eerste de *gemeene* genade, die maakt dat de ten kwade overhellende natuur niet geheel en al naar het booze doorslaat en het ik des menschen er als in bedelft. En ten tweede de *particuliere* genade, die door bovennatuurlijke genade een tegenovergestelde overhelling in de natuur van den wedergeborene tweecbrengt, en voorts in 'het lichaam van Christus' deze gewijzigde, deze herschapene natuur tot een gemeenschappelijke maakt onder Christus als ons Hoofd. Doch onderwijl blijft het wezen des menschen als zoodanig één. Het is en blijft altoos het één wezen des menschen, zooda het door God geschapen werd; zooda het in Adam viel; zooda het na den val in onze gemeene natuur verdorven was; zooda het in dat verderf onzer natuur door de gemeene gratie gerugsteund werd; zooda het in Gods kind herschapen wordt in Goddelijke natuur; en zooda het in den staat der heerlijkheid eens in een volmaakt heerlijk natuur zal schitteren met onverliesbare kroon.

„Een eeuwig Verbond.“

En ik zal een eeuwig verbond met hen maken, dat ik van achter hen niet zal afkeeren, opdat ik hun wel doe; en ik zal mijne vrees in hun hart geven, dat zij niet van Mij afwijken.
Jeremia 32 : 40.

„Divorcans“ is de wildzang der brooddranken liefde. Laat ons „echtseiden.“
Wel „huwelijks“, maar het huwelijks moet slos“ zijn.

Een *contract*, maar een contract, dat uitsluitend afhangt van den wil van man en vrouw, onderwijlt die wil telkens wisselt.
Heden wil men huwen, en men huwt. Een jaar later vindt men beter niet meer gehuwd te zijn, en men ontbindt het huwelijks.

Tot die algeheele losheid van band wil men dan wel niet opeens overgaan. Integendeel. Aanvankelijk neemt men er genoegen mede, dat de loemaking van den band, de ontbinding van het contract slechts uit oorake van bepaalde, in de wet aan te wijzen beweegredenen zal mogen plaats hebben. Maar dit is slechts het begin, en bij den eindpaal op den weg dien men inslaat, hoort men een toestand te vinden, die scheiding om alle oorake, om elk oogenblik, zonder hooger beslissing, alleen door het eenparig goedvinden van de echtgenooten, mogelijk maakt.

Terugkeer alsoo naar den toestand, die onder het Romeinsche keizerrijk, toen het allengs begon weg te zinken, feitelijk bestaan heeft.

De één week met deze, de andere week met die vrouw gehuwd. Altoos wetig. Steeds in behoorlijken echt. Maar in een echt, die zich naar niets dan gril en inval regelt. En feitelijk alsoo door de wet gedekte ontucht met den eerenaam van huwelijks geijerd.

Vandaar dat de Christelijke kerk steeds zoo met hand en tand aan het ongeoorloofde van de echtscheiding vasthield.

Echtscheiding noot dan onder de strengste wettelijke bepalingen, nooit dan na duchtig bewijs; en geestelijk alleen geoorloofd, waar echtscheiding in den wortel zelf het huwelijks had doen splitsen.

Zoo oordeelde de kerk, niet alsof ze blind was voor het naamloos lijden, dat vaak in ongeschikte huwelijken geleden wordt, geleden wordt vooral door de mishandelde, getergde en in haar recht en haar gevoel miskende vrouw.

Maar ze begreep en doorzag, dat ook deswege niet mocht worden toegegeven; dat het huwelijks geen menselijke maatsel, maar Gods schepping was; dat niet de mensch, maar alleen God er over te zeggen had; en dat loemaking van het huwelijks, om een eind aan zwoerlijden te maken, het aangaan van ondoordachte huwelijken slechts in de hand zou werken.

Ze had hier geen eigen oordeel.
Ze had te volgen de *ordinantie* Gods.

Na licht, naar luid der Heilige Schrift, in het huwelijks onder menschen een symbolische afschaduwing van het Huwelijks van Christus met zijn Kerk.

In Cats' dagen werd dit nog gevoeld. Het is zoo, men was toen minder preutsch op het stuk van huwelijksliefde. Men waagde het, ook in Christelijke kringen, er meer openlijk over te spreken. Maar, Cats' voorraan, deed men dit steeds, als onder de schaduw van het heilige. Ook Cats' huwelijkszangen culmineerden in het heilige huwelijks van Christus met zijn kerk.

Onze schepping was naar Gods beeld. En hieruit volgt, dat niet alleen ons persoonlijk bestaan, maar ook ons gemeenschappelijk samleven een hooger trek vertoont. Gelijken eertijds het waagde, ons beeld van een „huishouding“ over te brengen op „de Goddelijke huishouding van Vader, Zoon en Heiligen Geest in het Drieëinig Wezen“, zoo ook gevoelde men dat omgekeerd in de levensbetrekking tusschen man en vrouw een trek doorstraalde, die aan hooger en heiliger verbond en hand herinnerde, en dat *die trek er door God ingelgd was*.

Het was niet zoo, alsof het huwelijks er buiten God om was gekomen, en alsof nu een apostel, op dat huwelijks merkende, zich veroorloofd had, zekere vergelijking te maken tusschen dit huwelijks onder menschen, en de verbondbetrekking tusschen den mensch en zijn God.

Neen, God zelf had het huwelijks als symbool van die hooge betrekking in het leven geroepen. Hij had den man *een* en de vrouw opzettelijk *anders*, op den man passende, hem ter hulpe gecreëerd, en alsoo in de creatie van man en vrouw zelve, het wezen des huwelijks ingeschapen.

Zoo is het huwelijks niet iets dat bij ons leven *bij*, maar dat *uit* ons menscheijk leven voortkomt; en het komt er uit voort, omdat God zelf het er in schiep, en in die schepping zelve, zijn *ordinantie* over het huwelijks onveranderlijk en onverbreekbaar vastlegde.

Just daarom is *duurzaamheid* van het huwelijks het onafscheidelijk kenmerk.

Ook in andere betrekkingen is *duurzaamheid* gewenscht, staat duurzaamheid verre boven losheid, en zulk een betrekking klimt ook voor ons besef in waardij en betekenis, naar mate ze langer geduurd heeft en uitzicht geeft op nog langer toekomst; alleen maar duurzaamheid is in die andere betrekkingen niet noodzakelijk.

Een oude trouwe dienstbode, die jarenlang in dezelfde familie diende, staat hooger dan een andere die in drie jaar zes diensten had; maar toch van dienstbode *kan* men verwisselen, en een dienstbode *kan* wisselen van huis.

Een knocht op ambacht die tien jaren en meer bij één baas bleef, staat hooger dan een loze werker, die van winkel naar winkel verhuist; maar toch het arbeidscontract *kan* worden verbroken.

Klandis neemt een intiemer karakter aan, als men jaren achtereen met eenzellden neringdoende in contact bleef, maar toch men *kan* zijn klandis verleggen.

Ja, zelfs, de vriendschap, na het huwelijks de heiligste band, dien mensch met mensch aanknoopt, klimt wel in betekenis en waardij naarmate ze langer duurt, en neemt wel bijna een gewijld karakter aan, als ze het vierde eener eeuw, of langer mag aanhouden; maar toch ook tusschen vrienden *kan* een geschil komen, dat ten slotte tot afscheiding van den band der vriendschap noopt.

Doch ligt daaraan, dat alle deze banden tusschen mensch en mensch, niet in zijn *wezen*, maar alleen in *verderrijke betrekking* gefundeerd zijn, en daarom, bij verandering in die betrekking zelve wisselen.

Maar tegenover alle deze staat lijnrecht het huwelijks in zijn plechtige, indrukwekkende *maatsel* over.

Het huwelijks is niet als één van die.

Want wel heeft het een gemengd karakter, in zover het ook de wil van den man en ook de wilskeuze van de vrouw is, die tot sluiting van het huwelijks medewerkt; maar toch die wilskeuze is niet *al* het huwelijks.

Twee vrouwen kunnen niet huwen, en twee mannen kunnen niet huwen. Huwen *kan* alleen *man en vrouw*. En juist hierin ligt uitgesproken, dat het huwelijks niet uit 's menschen persoonlijk wil vloeit, maar een *inzetting* is naar Gods bestel, die met ons *menscheijk wezen* als zoodanig saamhangt, en daarin door God gelegd en er door God voor bestemd is.

De ongeoorloofheid van echtscheiding hangt uit dien hoofde rechtstreeks samen met de *eeuwigheid* van Gods Verbond, en met de *onveranderlijkheid* zijner verkiezing.

Het huwelijks is in ons menscheijk leven de van God bestelde afschaduwing van zijn Verbond. Gelijkt dat Verbond *eeuwig* is, is daarom ook dat huwelijks *onveranderlijk*, en alleen door schrikkelijke zonde vernieldbaar.

Schaduw en beeld vertoonen krachtens hun saamhang op dit punt geheel gelijken karaktertrek.

In het Verbond openbaart zich, hetzij in den Verbondsform, hetzij *mytiek* in het huwelijks van Christus met zijn kerk, of typisch in den band tusschen Jehova en Israel, de vastheid en onveranderlijkheid van den Goddelijken wil in haar tegenstelling met de wispelturigheid van den wil des zondaars.

Ook in den mensch behoort de wil niet draaiend als de weerhaan, maar vast en onverwrikbaar als de pijler te zijn, en in de eeuwigheid heerlijkheid zal dat bij een ieder van Gods heiligen alsoo wezen.

Dan zal ook 's menschen wil slechts één drijfkracht, één richting, één doel kennen, en daarom nooit of nimmer in zijn stand wankelen kunnen.

Maar onder zondaren is dit anders.

Ons onthreekt van nature de saambinding van karakter, de duurzaamheid onzer persoonlijkheid, de organische eenheid en het evenwicht der deelen in ons wezen.

Ons leven, voorzooel het uit onze eigen natuur opkomt, is uiteengevallen, ligt uiteengevallen, en mist vastheid en verband beide.

Daarom *kan* van onze zijde zelfs ons verbond met God nooit vaststaan.

Naar onzen aard is het, nu eens wel en dan weer niet, voor dit deel van onze existentie alleszins, en voor een ander deel gezinszins met God te rekenen, tegen de één zonde te staan en de andere in te willigen. Kortom gebroken en gedeeld, ongedurig en wispelturig zijn we, wat ons zinnen aangast, tot zelfs in het verkeer, in den omgang en in de gemeenschap met onzen God.

Maar juist daartegen dringt nu de Heere met zijn Woord op ons aan, door ons voor het zieleloos heider de *eeuwigheid* van zijn verbond, de *vastheid* van zijn belofte, de *onveranderlijkheid* van zijn besluit, en de *onverwrikbaarheid* van zijn verkiezing te doen schitteren.

Dit toch dwingt ons, in weerwil van onszelf, om dit *waite* en *eeuwig*, dat *duurzaam* en *standhoudende*, hoog van adel en rijk aan innerlijke weelde te schatten boven onze wispelturigheid.

Daardoor begint dan ons eigen ik er iets van te beseffen, dat ook wij, om zelf in waarde te klimmen, aan eigen onvastheid en slingeren moeten ontkomen, en in *duurzaam bestendigheid* eere hebben te zoeken.

Aldus straalt de *eeuwigheid* van Gods Verbond ons toe, om ons karakter te stalen, om het evenwicht in ons persoonlijk leven te herstellen, om naar vastheid te staan van wilsuiting en levensweg.

En is het dan al, dat bittere teleurstelling ons telkens weer verradt, hoe ver van het grijpen van dit hooger ideaal nog af zijn, ook te midden van dien weemoed des harten over eigen onvastheid van wil en levensrichting, komt dan diezelfde *eeuwigheid* van Gods Verbond ons troosten.

Al wisselen wij en wankelen, zijn trouwe wankelt nimmer, en niet in onze wilskeuze, maar aan de vastheid van Gods eeuwige Verbondsbelofte ligt de zekerheid van *ons heil*.

Amsterdam, 14 Mei 1897.

Register op E Voto.

Overmits thans tot het afdrucken van het Register moet worden overgegaan, zij het ons vergund de Abonneenten op de *Heraut*, die zulk een Register tegen den prijs van f 0.75 verlangen te ontvangen, uit te noodigen, dit bedrag ten spoedigste over te zenden.

Er kan geen zekerheid geboden worden, dat anders nog exemplaren beschikbaar zullen zijn.

Trouwe broeders.

Er moet ons een woord van het hart over een klein aantal dienende broeders, die men in den steek laat, en niet in den steek laten mag.

Die oude trouwe broeders zijn de Evangelisten van de *Vrienden der Waarheid*.

Maanen die vóór 1886, met een ijver boven onzen lof en een toewijding waarvan alleen de kenner weet, het land zijn doorgevoeren en dorp na dorp hebben opgezocht om de eer der Belijdenis hoog te houden en tegen den ongestelligen toestand der kerk te waarschuwen.

Voor een aanmerkelijk deel is aan deze mannen de actie van 1886 te danken.

Het zaad, ook door hen uitgestrooid, ontkiemde toen, en droeg vrucht.

Doch natuurlijk, de keer toen in den toestand gekomen, sneed hun het pad af.

Het uitgaan der Evangelisten verviel, er kwamen in die eerst verlaten dorpen weer kerkeraden, en er ontstond Dienst des Woords.

Op zichzelf zou men zeggen, hadden toen deze broeders hun taak moeten nederleggen, en teruggaan tot hun oorspronkelijk beroep.

En dat zou ook juist geweest zijn, bijaldien ze slechts voor een enkel jaar uit dat beroep waren uitgeleden.

Doch het stond heel anders.

Ze hadden meestal hun leven, hun levens-

kracht, de jaren van hun manlijke mogendheid aan dezen dienst gewijld. Een beroep kenden ze niet meer. Aan terugtrekken viel niet te denken. En het dilemma stond dus niet anders dan aldus: Door de kerken worden overgenomen, of worden gepensionneerd.

Nu zijn er enkelen door de kerken overgenomen, en voor deze is geen *zorg*.

Maar met anderen was dit niet het geval.

De Vereeniging van de *Vrienden der Waarheid* bleef dus voor deze broederen verantwoordelijk. Zij moest deze broederen aan den arbeid houden en van teerkost op den weg voorzien. En geen oogenblik heeft ze dan ook gearzeld, deze taak op zich te nemen.

Deze broeders gaan dan ook nog altoos uit, en arbeiden in het midden der gemeenten. Elken Zondag, 's morgens en 's middags, en veelal nog in de week.

Alleen maar de bron raakt op, waaruit ze moeten betaald worden.

De *Vrienden der Waarheid* krijgen geen geld meer in kas, en wie kan betalen uit een kas waarin niets inkomt?

Feitelijk is het dan ook reeds zóóver gekomen, dat deze oude trouwe broeders, die een, o, zoo sober traktament hebben, twee maanden achtereen geen traktament ontvingen, omdat er niets was.

Dit nu zou een schande voor onze kerken zijn, indien dit kwaad wilens en wetens was begaan.

Want wel neemt de onwetendheid ook hier niet *alle* schuld weg. Men moet om zijn broederen denken. De liefde eischt dat. *Vergetelheid* is ook zonde.

Maar toch, er is *verantwoordelijkheid*. Men heeft niet aan hen gedacht. Gewaand dat ze verzorgd waren. In den waan verkeerd dat alles wel liep.

Daarom vertrouwen we dan ook, dat de broeders en zusters, die thans door ons blad van dezen nood hooren, zich ijlings zullen opmaken, om deze eerschuld aan onze broederen af te doen.

Wat onze redactie anders nooit doet, omdat ze niet kan, heeft ze ditmaal gedaan, en terstond de eerste honderd gulden beschikbaar gesteld.

Maar hiernede eindigen we onze taak niet. We doen er nog drieërlei bij.

Vooreerst, dringend al onze mederedactieën verzoeken, dit ons schrijven te willen overnemen, en er een krachtig woordje bij te voegen.

Ten tweede, personen en kerken opwekken, om ons ter afdoening van deze eerschuld hun bijdrage te zenden.

En ten derde ons bereid verklaren, om met de *Vrienden der Waarheid* in contact te komen, opdat ons elke maand staat van kas worde medegedeeld, waaruit de kerken van maand op maand weten mogen hoeveel er aan te vullen zij.

Eij hij die de harten neigt en overbuigt, zij daarbij de God onzer hulpe, om aan dezen onbroederlijken misstand een einde te maken.

Kerkelijk gekibbel.

Een vóórvorig maal drongen we aan op saamspreking, ook met de Gereformeerden, in de *Ned. Hervormde kerk* over het belangrijke geschil in zake Art. 30, en oordeelden, dat we méé daardoor zouden toonen nog iets hoogers te kunnen dan 'kerkelijk gekibbel.'

Over dat woord 'kerkelijk gekibbel,' valt nu de *Geldersche Kerkbode* ons onverwijld aan, en verklaart zich hierdoor gekrenkt.

Ziehier, hoe ze dit toelicht:

Wij ondersteunen deze bede. Doch als Prof. K. opnieuw in dit verband onzen kerkelijken strijd een *kerkelijk gekibbel* noemt, dan protesteerden wij tegen deze benaming. Er is te hooge ernst, te sterke conscientiedrang, te diepe smart, ook te krachtig werk des Heiligen Geestes geweest in onzen kerkelijken strijd, dan dat dit woord mag worden gebeigeld!

Zekerlijk, vergeleken bij de Reformatie der 16 eeuw, waren beide afscheiding en doleantie een geringe zaak. Toch werkte het Gereformeerd beginsel en de Heere wrocht mee. En daarom blijven wij de Gereformeerden in de Herv. kerk, die zich tegen ons stellen, dit verwijten als een zonde tegen den Christus Gods en een miskennen van zijn koninkrijk regiment over zijn eigene, duurgeloofte gemeente. En daarom *krenkt* ons dat woord: *kerkelijk gekibbel*.

Nu is, gelijken men weet, 'sneet van stal,' bij den redacteur van de *Geldersche Kerkbode* levensregel.

Hij is *impressionist*. Zóó geraakt, trilt hij langs zijn geheele voelingslijn terug.

Nu, we mogen dat wel, en zijn er in dit geval, o, zoo dankbaar voor, overmits zijn fiere klacht ons aanleiding geeft, om op dit 'kerkelijk gekibbel' nog even terug te komen en er nogmaals tegen te waarschuwen.

Er is hier vergissing.

Dr. Wagenaar verstond het, alsof wij het kerkelijk *geschil*, het kerkelijk *geding*, het kerkelijk *probleem* bedoelden, dat tusschen de Gereformeerden en in buiten de Ned. Hervormde kerk nog altoos hangende is.

En hier is niets van aan.

Een 'kerkelijk geschil,' is heel iets anders dan 'kerkelijk gekibbel.'

En als wij even impressionabel waren als onze broeder, zouden wij op onze beurt hier wel willen vragen: 'Ei, lieve broeder, waarvoor niet ge ons aan? Meent ge dat nu waarlijk, dat ge ons verdenkt van dit groote kerkrechtelijk geding tot den rang van ijdel gekibbel te hebben verlaagd? Laat het uitsgesproken, en niet op het hart gesmoord zijn: zulk een vermoeden van uw zijde *krenkt* ons.'

Maar zoo mogen we niet spreken, want we zijn niet gekrenkt. We laten ons zoo spoedig niet *krenken*. Tegen alzulke projec-

tielen als er tegen ons uitvliegen, zijn we een meter onder de waterlijn gepanteerd.

Doch ter zake.

Was het geding tusschen Spanje en Oranje in de 16de en 17de eeuw niet hoog ernstig? En had men niet desniettemin recht, om van gekibbel te spreken, toen, lang na den vrede van Munster, nog telkens, buiten actie, door onbevoegden, die antithese tusschen Spaansche en Nederlandsche schippers aan den wal in vreemde havens met scherpe zeten werd opgehaald?

Was onze antithese niet dieper nog met Rome, een antithese die nog steeds onverzwakt voortduurt, ja, door de latere ontwikkeling der Roomsche kerk nog verscherpt is, en is het niet desniettemin ijdel gekibbel, zooda door mannen die van de grond tegenstelling tusschen Rome en de Reformatie, o, zoo weinig verstaan, zoo terloops weg, soms in scherpe zeten over en weer over *paap* en *geus* niet geredeneerd neen, maar heet van den draad gekraakeld wordt?

En is het in dien zin niet even waar, dat er in tal van kringen, ook nu nog, over de diepgaande, kerkelijke kwestie, die met 1834 en 1886 in geding kwam, vaak op een oppervlakkige, buiten geloof en conscientie omgaande, bittere en schampere wijze geredet wordt, tot men met warme hoofden en koele harten uit elkaar gaat?

Verwacht iemand van zulk een bij alle gelegenheid oprakelen van het oude twistvuur heil?

Komt op die manier ons deugdelijk recht, om te handelen gelijk we handelden, in het klare licht te staan?

Haalt ge dus doende de broederen over op uw pad?

En heeft deze soort behandeling van zoo diep ingrijpend en ernstig geschil ooit eenige andere uitwerking gehad, dan dat men in plaats van de conscientie te raken, de conscientie vercelten liet?

Welnu, uit dien hoofde zijn wij van zulk soort behandelen van deze hoog ernstige kwestie diep afkeerig, en deswege brandmerken we zulk zoet beginnend en scherp eindigend gekraakel als 'kerkelijk gekibbel,' en daar zegt ook Dr. W. ja en amen op.

Openbaart zich iemand persoonlijk, of openbaren er zich eenigen saam in een kring, die nu nog onder de Haagsche Synode verkeerden, en oprechtelijk voor Gods aangezicht dit geschil met u willen doordenken, dan wijst Gods Woord het uit, want voor dat Woord moet dan ieder huigen, en dan wordt ordelijk reden tegenover reden, bewijsgrond tegenover bewijsgrond gesteld, en kan niemand zeggen, dat er tijd verloren gaat, indien men het geding ten einde toe doorpraat.

Maar begin niet te vroeg noch in het vage, en vooral, vertrouwt niet te veel op de macht der discussie.

Sla uw annalen van de Reformatie maar op. Wat hebben zelfs de ordelijk voorbereide, principieele *Twistgesprekken* toentertijd ten slotte gegeven, waaraan over en weer toch de beste strijders deelnamen?

Dit, dat ze de kloof verbreed hebben.

Nooit, dat ze de kloof hebben gedempt.

Verkiezing in het kerkelijk.

IX.

Een uiterst gewichtige vraag in verband met de verkiezing van de ambtsdragers in Christus' kerk is deze: of ieder lid der kerk *bewijsbaar* moet zijn.

Tot dusverre is deze vraag steeds in dien zin van Gereformeerde zijde beantwoord, dat 1°. tot Dienaar des Woords niet een ieder beroepbaar was; 2°. dat Ouderlingen en Diakenen alleen uit de leden der plaatselijke kerk konden gekozen worden; en 3°. dat voor allen gold het niet-gecensureerd zijn.

Maar overigens was er geen regel.

Wel werd soms onder verwijzing naar den brief aan Titus protest ingediend tegen de verkiezing van een Ouderling, die thuis moeite met vrouw en kinderen had, en zovoel meer, en ook is het wel voorgekomen, dat hierop regard is geslagen, maar regelen werden hiervoor in de kerkenordening niet gesteld.

Ernstig onderzoek of de verkozene geschikt en waardig is, om in het ambt te worden gezet, heeft wel plaats gehad, en werd wel geregeld, in zake de verkiezing van Predikanten, maar niet van Ouderlingen en Diakenen.

Art. VIII moge voor niet gestudeerde personen den weg naar den kansel ontsluiten, toch laat het niet toe, dat een kerk of kerkeraad name wie gevallen. En eerst als de kerken in kerkverband hebben uitgemaakt, dat iemand beroepbaar is, kan een kerk of kerkeraad hem in het ambt zetten.

Van den Dienaar des Woords eischt men niet alleen 1°. dat hij lid van één der kerken zij, en 2°. dat hij buiten censuur sta; maar ook 3°. dat hij een bijzondere qualificatie bezitte, die hem beroepbaar doet zijn.

Men moge hierbij de eene maal lakscher, de ander maal strenger toezien, maar het feit, als feit blijft, dat niemand op den kansel kan komen, dan die behalve zijn gewone qualificatie ook nog een speciale qualificatie bezit om voor dit ambt verkiezbaar te zijn.

Daarentegen bij de Ouderlingen en Diakenen weet men hier niet van.

Niet-gecensureerde leden der kerk zijn *zonder meer* als zoodanig verkiezbaar.

Dit nu werpt de vraag op, of het raadzaam is, dit zoo te doen blijven.

En op die vraag nu achten we, dat een ontkennend antwoord in het welbegrepen belang der kerken ten slotte zal moeten gegeven worden.

We zeggen dit niet, als zagen we het onderscheid tusschen een Dienaar des Woords en een Ouderling niet in.

Een Dienaar des Woords toch moet voort-

eerst in den reg zijn, en de leden deelen of hij leeft en Dienaar en van zijn ambt als een Ouderling uitvalten. En ten Woords wordt u en de leden der

Dit nu waren: van meet af de kerken in verband uitspraken over souen voor het

Een eventueel reden voor het bij de Ouderlingen. Zij behoeven ge zijn. Zij worden noemd. Zij worden dus aan de lof bekend zijn.

Maar al geve nog allerminst, voorzorg bij den gen geheel over

De regel door aan Titus en 'dit stent ieder' Dienaren des W

Wel ook van den gemeenen ningen begrepen hen allen.

Stellig zijn oogen door Paulus begrepen.

N

Oranje rustig? ht, om na den actie, aschen trs aan rpe zet-

og met onver-ontwik-cherpt gekib- grond- Refor- loops en weer d neen, f word? ar, dat over de die met kop een acientie gerede- hoofden

bij alle te twist-

jk recht, n, in het

en over

zoo diep enige an- men in te consci-

van zulk ernstige onderkerp einkabbel", men op- olijk, of en kring, oode ver- angezicht ken, dan voor dat lan wordt wijsgrond kan nie- gaat, in- toe door-

h in het veel op

maar op- bereide, ertijd ten veer toch

hebben. gedempt.

lijke.

verband tragers in d der kerk

ds in dien antwoord, niet een nderlingen in plaatse- n; en 3°, reerd zijn gel.

zing naar end tegen de thuis d, en zoo- gekomen, ar regelen ening niet

ozene ge- t ambt te gehad, en verkiezing nderlingen

studeerde l ontslui- n kerk of erst als t gemaakt, a kerk of a.

tsicht men d der ker- asur sta; ere quali- baar doet

lakscher, maar het den kansel a gewone id van één er kiesbaar

en Diake-

kerk zijn baar.

het raad-

t, dat een ibegrepen al moeten

en we het Words

noet voor

eerst in den regel een gestudeerd persoon zijn, en de leden der kerk kunnen niet oordeelen of hij dit wezenlijk is. Ten tweede leeft een Dienaar des Woords geheel voor en van zijn ambt. Men kan hem niet, evenals een Ouderling, na twee jaar weer laten uitvalven. En ten derde een Dienaar des Woords wordt meest van buiten geroepen, en de leden der kerk kennen hem dus niet.

Dit nu waren alle geldige redenen, waarom van meet af de regel is gevolgd, dat de kerken in verband en bond vooraf een oordeel uitspreken over de geschiktheid van de personen voor het ambt van Dienaar.

En evenzo staat het vast, dat deze reden voor het volgen van gelijken regel bij de Ouderlingen niet alzo aanwezig zijn. Zij behooven geen gestudeerde personen te zijn. Zij worden niet voor levenslang benoemd. Zij wonen ter plaatse, en kunnen dus aan de leden der kerk min of meer bekend zijn.

Maar al geven we dit toe, hieruit volgt nog allerminst, dat deswege alle verdere voorzorg bij de verkiezing van Ouderlingen geheel overtoellig of onnoodig zou zijn.

De regel door den apostel in den brief aan Titus en Timotheus gesteld, spreekt, dit stemt ieder toe, niet uitsluitend van de Dienaren des Woords.

Wel ook van de Dienaren, die hier onder den gemeenen naam van Opzieners of Ouderlingen begrepen zijn, maar in geen geval van hen alleen.

Stellig zijn ook de niet-leerende Ouderlingen door Paulus onder den gestelden regel begrepen.

Nu strekt de regel van den apostel buiten kijf, om te beslissen, dat niet elk niet-geenszins lid gekozen mag worden, maar dat men om geschikt te zijn, bovendien voldoende moet aan een nadere speciale qualificatie, en dat de kerk oordeelen zal, of men zoodanige nadere qualificatie bezit.

Is het nu conform het Woord, om deze nadere qualificatie wel te eischen bij de verkiezing van Dienaren des Woords, en niet te vergen bij de verkiezing van regere-ouderlingen?

Dat geschiedt dan ook niet, zal men zeggen. Integendeel, als er Ouderlingen te verkiezen zijn, kiest men niet den eerste den beste, maar stelt zich wel ter dege de vraag, of de persoon op wien de aandacht gevestigd wordt, al dan niet aan den door Paulus gestelden eisch voldoet.

Neem aan, dat dit zoo is, dan blijft toch altoos de vraag: Waarom dan hiervoor geen regel gesteld, ten einde ook hier het noodige onderzoek en oordeel niet over te laten aan bedekte overweging van de enkele personen, maar het op te dragen aan de kerken zelve?

Thans zit in de stem die men uitbrengt voor een Predikant alleen in, dat men hem begeert, maar geen oordeel over zijn qualificatie voor het ambt. Daarentegen in de stem, die men voor een Ouderling uitbrengt, zit tweeledig in: 1°, dat men hem begeert, en 2°, dat men hem qualificieert als geschikt.

Dit oordeel over de meer of mindere geschiktheid voor het ambt van Predikant gaat dus langs wettigen weg, en naar vasten regel, van de kerken uit; daarentegen het oordeel over iemands geschiktheid voor het ambt van Ouderling schuilt sub- en oppret- t, onbewust en onuitgesproken, in de stem der stemmende personen.

En ook waar men in sommige kerkera- den de gewoonte heeft, om eer men tot keuze overgaat, over de candidaten te spreken, blijft dit bij een zeer oppervlakkig onderzoek, gaat dit buiten den persoon zelve om, en volgt geen vasten regel. Het berust op indrukken en niets meer.

Is dit nu de gewenschte toestand?

Een Ouderling is geroepen, om te taken over de Dienaren des Woords, dat zij de leer recht sijden, en hun ambt trouw be- dienen. Kan een ieder dit? Is hiervoor niet een nadere en nauwkeurigere kennis der waarheid en der tegenover de waarheid staande dwaling noodig, dan een gewoon lid der kerk bezit? En valt het te loochenen, dat herhaaldelijk allerlei dwaling door de prediking in de kerk insloep, eenvoudig wijf de Ouderlingen geen voldoende besef van de waarheid hadden?

Is dienstegevolge het toezicht van de Ouderlingen op den Dienst des Woords niet in tal van kerken een gansch denkbeeldig toezicht?

Ja, mag en moet niet gezegd, dat de dwaling, die sinds de 18^e eeuw in onze Gereformeerde kerken insloep, daarin alleen kan insluipen, omdat de Ouderlingen die in het ambt zaten, niet berekend waren voor hun taak?

Sterker nog, dient niet erkend, dat zelfs in het eerste vierde dezer eeuw, toen alle Gereformeerde kerken nog in ongebonden eenheid leefde, onder de tien duizend Ouderlingen stellig geen duizend man gevonden werd, die van verre ook maar roeping en plicht gevoelden, om op de prediking der waarheid toezicht te houden?

Hoovele Ouderlingen meent ge, dat in de meeste kerken, bij onderzoek, metterdaad blijken zouden, genoegzame kennis van de leer der waarheid en van de dwaling te hebben, om, met kennis van zaken, licht en duisteris te onderscheiden?

Hoovele zijn er, die zich nog voortdurend daarin oefenen?

En is het overdrijving, als men op dit punt bij menig Ouderling spreekt van zeker geestelijk daltonisme, d.i. kleurenblindheid?

Doch er is meer.

Een Ouderling moet ook zelf in de gemeente optreden. Dat goed te doen is een heilige kunst, waarvoor zeker geestelijk talent noodig is. Heeft een ieder dat? Of dient niet veel eer geklaagd, dat juist het gemis van dat talent vaak de oorzaak is, dat de Ouderling zich van optreden in de gemeente onthoudt?

Een Ouderling moet regeren. Hij is regere-ouderling. Kan men dit doen, zonder de regelen te kennen, die de kerke-

regering beheerschen moeten, en iets te verstaan van de beginselen van kerkrecht, waaruit deze regelen voortvloeien?

Waar nu de kennis en van die beginse- len en van die regelen ontbreekt, kan daar het gevolg uitblijven, dat op menig dorp de Predikant, als de eenige deskundige, feitelijk alleen de regering in handen krijgt, en dat de Ouderlingen goedschiks-kwaadschiks, hem hebben te volgen?

En is dit zoo, wordt dan de presbyte- riale kerkregering niet meer schijn dan wezen?

Is voorts ook het feit, dat het ambt van Ouderling in waardigheid naar aller schat- ting, zoo ver beneden dat van den Die- naar des Woords staat, niet vooral ook daaruit te verklaren, dat de Dienaar voor zijn ambt voorbereid is, de Ouderling niet?

En ook waar de Ouderlingen desiet- min zich doen gelden, zullen ze het daar niet veelal doen, zonder genoegzame ken- nis van zaken, en ontstaat niet juist hier- door zoo licht een min gewenschte ver- houding tusschen Predikant en Ouderling, uit hoofde er dan te veel willekeur in het spel komt?

Het is op deze gronden, dat het o.i. een noodzakelijk uitvloeisel van het presbyte- riale kiesrecht is te achten, dat niet alleen voor het verkiezbaar zijn in het ambt van Dienaar des Woords, maar ook voor de verkiezbaarheid in het ambt van regere-ouderling, een nadere qualificatie vanwege de kerken behoort gegeven te worden.

Verder laten we ons hierover voorhands.

We bespreken nog niet, welke eischen zouden te stellen zijn, of er zekere opleiding moet wezen, of de qualificatie algemeen en buiten verkiezing, of alleen bij verkiezing hun zou moeten gegeven worden. In geen geval beweren we, dat dezelfde regel te volgen ware, die gesteld is voor de qualificatie van proponenten.

Wat we uitsluitend beoogen, is de quaestie als zoodanig aan de orde stellen, en de vraag op te werpen, of de realiteit en de waar- digheid van het Ouderlingenaambt, of het welbegrepen belang der kerken, of het toezicht op de prediking, en of de deugdzam- heid van het regereambt in de kerk, niet moeten leiden tot het voldoen op een andere wijze dan dusver aan den eisch van Titus één.

Van de Diakenen zwijgen we voorhands. Het is noch goed noch wenschelijk, alle vraagstukken te gelijk over den vloer te halen, en de consideratiën over het Dia- kanaat gaan een geheel anderen kant uit.

Daarover is dus later te handelen.

Voorhands is het ons genoeg, zoo de vraag in ernstige overweging mag komen, of het niet goed, niet raadzaam, niet krach- tens ons beginsel van het Gereformeerde kerkrecht plichtmatig is, dat het oordeel over de geschiktheid van een lid der kerk voor het ambt van Ouderling, aan de in- dividuelle beslissing van de stemhebbende personen onttomen, en op de kerken over- gebracht worde.

„Niet buiten het Woord.“

In de *Vrije Kerk* schreef Ds. Bos, van Bedum, ditmaal een belangrijk opstel over het verband tusschen de wedergeboorte en de predikatie des Woords.

Doel van dit opstel is te betoogen, dat de wedergeboorte plaats grijpt niet onmid- dellijk, maar middellijk. Immers hij acht, dat de predikatie des Woords hierbij als instrument dienst doet. Wie nu een instru- ment gebruikt, gebruikt een middel, en kan niet gezegd worden wat hij doet, onmiddellijk te doen.

Is het dus alzo, dat God de Heere de wederbaring van den dooden zondaar ten leven tot stand brengt, o. m. door de predi- katie des Woords, dan komt er in de weder- geboorte een middel voor, ook al erkent Ds. Bos natuurlijk, dat niet het middel het doet, maar God door het middel, en even- zoo niet door het middel des Woords alleen, maar door Woord en Geest.

Ziehier dan ook zijn gemotiveerde con- clusie:

Wij kunnen naar de H. Schrift alzo vast- stellen, dat de wedergeboorte niet geschiedt bui- ten het Woord. Waar het Woord niet is, werkt ook de H. Geest niet zaligmakend. Neemt bijv. de Heidenen, die het Woord niet hebben. Er zijn onder hen, die nu nog Heidenen zijn, uit- verkoren. Die uitverkoren zullen zeker zalig worden. Zij zijn in Christus uitgeplant, en zij zullen ook werkelijk Christus ingeplant worden. Doch zoolang zij het Woord niet hebben; zoo- lang nog geen prediking tot hen kwam, zijn zij geestelijk dood, en blijven zij dood. Van de wedergeboorte kan onder de Heidenen geen sprake zijn. Niet alleen missen zij nog het bewustzijn, maar ook het nieuwe leven. Eerst dan, als het Woord tot hen gebracht wordt, werkt de H. Geest in hen. Van wedergebornen Heidenen — ofschoon nog niet bekeerd — zal wel geen Ge- reformeerd menschen spreken. Waar het Woord nog niet is, wordt geen menschen wedergeborn. Al de Heidenen zijn onwedergebornen menschen. Zij worden onwedergebornen geboren, en zij blij- ven onwedergebornen, totdat het Woord tot hen komt, en de H. Geest dat Woord heiligt aan hunne harten, en voor hen maakt tot een zaad der wedergeboorte. Zoo lang missen zij de wedergeboorte en ook het geloofsvermogen, die niet geschilden mogen en kunnen worden. Saat dit vast, gelijk het bij allen vaststaat, die aan de H. Schrift vasthouden, dan is uitgemaakt, dat de wedergeboorte niet geschiedt buiten het Woord.

Is het Woord ergens gebracht, en zijn er die gelooven; is er alzo een gemeente, zijnde een vergadering van ware christ-gelovigen, dan werkt de H. Geest in die gemeente. Hij werkt daar naar Gods raad, wederbarende en ver- der heiliggende. Hij werkt daar in de harten van jong en oud, zoodat er op elken leeftijd in de gemeente, waar het Woord is, weder- gebornen worden. Wanneer iemand wederge- born is, valt niet met beslisse zekerheid te zeggen. Men kan de wedergeboorte te vroeg stellen, als de eerste indrukken en werkzaam- heden reeds voor het werk der wedergeboorte gehouden worden, en men kan ook de weder-

geboorte te laat stellen, als gerekend wordt van af het oogenblik van het geloofsbeuwtzijn. Zelfs het pasgeboren kind kan reeds wedergeborn zijn. Maar dan is het toch niet door het Woord zeggend; want het kleine kind kon het Woord nog niet hooren. Dit is volkomen waar. Doch dat kind is niet buiten het Woord. Immers, het is geboren in de gemeente, aan wie de Voor- den Gods zijn toevertrouwd. Het is geboren op het terrein des Geestes; welk terrein bepaald wordt door het Woord. Dat kind heeft de be- lofte des Geestes, als kind des Verbonds; aan het kind even goed toegesproken als aan den vol- wassene. Doch waar het Woord niet is, daar zijn ook niet de beloften; daar leeft men *zonder* Christus, vervreemd van het burgerschap Israels, en vreemdelingen van de verbonden der belofte, geen hoop hebbende, en zonder God in de wereld.” (Efeze 2:10.)

De wedergeboorte geschiedt dus niet buiten het Woord. Uit het boven aangehaalde voor- beeld van een kind kan alleen afgeleid worden, dat de wedergeboorte door den H. Geest som- tijds gewerkt wordt in het hart van iemand, die nog niet de prediking des Woords kan hooren. Meer niet. En dan is het niet geraden, om uit zulke voorbeelden aanstonds te besluiten, dat de wedergeboorte in het algemeen onmiddellijk wordt gewerkt. Dit dient wel erkend, dat de weder- geboorte niet geschiedt door de uiterlijke predi- katie alleen, gelijk onze vaders beleiden; maar het is eene gansch bovennatuurlijke, eene zeer krachtige, en tegelijk zeer soete wonderlijke, verborgene en onuitprekelijke werking, dewelke naar het getuigenis der Schriftuur (die van den Auteur van deze werking is ingegeven) in hare kracht niet minder noch geringer is dan de schepping of opwekking der dooden.” Doch al doet het Woord door zichzelf het niet, maar de H. Geest, daarmed is nog niet ontkend, dat de H. Geest voor het Woord als middel kan ge- bruiken. Alzo, niet door het Woord, perse, als door zichzelf, maar door den H. Geest; doch die H. Geest, werkende daar waar het Woord is, en onder de bediening van het Woord.

Door de wedergeboorte nu, waardoor in de diel een nieuw leven ingestort wordt; waardoor hij een nieuw hart krijgt; waardoor in hem nieuwe hebbeligheden en hoedanigheden wor- den ingestort; door die wedergeboorte wordt de mensch een *nieuw menschen*, een *nieuw schep- sel*.” (Efeze 2:15; Col. 3:10). Hierdoor wor- den alle dingen nieuw. Zijn verstand wordt nu verlicht, waardoor hij recht verstaat en onder- scheidt de dingen die des Geestes Gods zijn. Zij hooren daarom kinderen des lichts” (Efeze 5:8; 1 Thess. 5:5). Verder wordt nu gewerkt op den wil, zoodat hij van onwillig, gewillig ge- maakt wordt, ja, er wordt door de wederge- boorte invloed uitgeoefend op den gheelen mensch: op zijn denken, zijn willen, zijn leven, zijn toekomst naar ziel en lichaam beide. Maar daarmed zouden we komen tot de heiligmaking, die op de wedergeboorte volgt, en waaruit de wedergeboorte, ook voor anderen openbaar wordt. Wij wijzen daar echter alleen op, om duidelijk te maken, dat de verandering van richting in verstand, wil en leven niet de wedergeboorte in engeren zin zelve is, maar een gevolg er van, en alleen gerekend kan worden tot de weder- geboorte, wanneer zij in ruimen zin genomen wordt. De wedergeboorte bestaat niet hierin, dat God ons anders doet inzien, anders doet denken, anders doet willen en anders doet leven. Die verandering heeft een grond, een oorzaak. De verandering des harten ligt er aan ten grond- slag, en die verandering in het diepste wezen van den mensch werkt de H. Geest in de wedergeboorte. Die verandering zou niet noodig geweest zijn, als de mensch staande gebleven was. Die verandering is de herstelling van het verloren beeld, namelijk in *beginnel*, en leidt door de heiligmaking heen tot de heiligmaking, of tot de volkomene herstelling. Die ver- andering is eene verandering in het weten van den mensch, zonder dat de mensch daardoor wezenlijk een ander menschen wordt, dan God eens in het Paradijs schep. Zoo echter, dat hij door die verandering juist weer, waarlijk menschen wordt, bestemd tot Gods gemeenschap, eer en heerlijkheid.

Lietst drukten we heel het opstel over, maar dit verbiedt het bestek van ons blad. Niet alsof we desnoods niet een zestal kolom- men er aan konden wijden, maar ons bestek laat niet toe, heel het betoog in al zijn deelen te weerleggen, en met name niet, om één voor één de uitspraken van Calvijn en vele andere Gereformeerde leeraren, met name van de Synode van Dordrecht, waarop Ds. Bos zich voor zijn gevoelen beroept, aan zoo ernstige en historische toetsing te onderwerpen, als noodig zou zijn, om dui- delijk genoeg te doen uitkomen, hoezeer het beroep op deze uitspraken geen steek houdt.

Daarom volstaan we met korte kanteek- ning rakende de hoofzaak van het geding. Ds. Bos geeft toe, dat God een mensche- lijk wezen ook wederbaart op zoo jeugdigen leeftijd, dat er van een komen onder de predikatie des Woords nog eenvoudig geen sprake kan zijn.

Dus zou men zeggen, zal hij dan ook erkennen, dat de wedergeboorte althans ook kan plaats hebben buiten het Woord.

Dit doet hij echter niet. Neen, zegt hij, dat volgt er niet uit. Immers dat kind is geboren op het terrein des Verbonds, en dit terrein gaat juist zoover als de predikatie des Woords gaat. Het is geboren onder de belofte, en die belofte komt door het Woord tot ons.

Ons duikt, bij eenig nader inzien zal Ds. Bos toch zelf erkennen, dat deze explicatie te gaaf.

Wat toch verstaat hij zelf onder zijn zeggen: *Geen wedergeboorte buiten het Woord?*

Dit, niet waar, dat de predikatie des Woords middel is of instrument, waarvan de Heilige Geest zich bedient om een doode levend te maken.

In deze zijn explicatie daarentegen neemt hij de uitdrukking: *„niet buiten het Woord“* open in geheel anderen zin, laat geheel het denkbeeld van *middel of instrument* varen, en verstaat er onder, dat er een zeker terrein is, waarop de predikatie des Woords werkt, dat dit het terrein des Ver- bonds of der gemeente is, en dat het kind op dat terrein, in die gemeente, onder dat Verbond geboren wordt.

Overmits nu elke conclusie faalt, die de- zelfde uitdrukking in praemisse en conclusie in twee verschillende betekenissen berijft, kan deze explicatie niet worden aangenomen.

Dat God de Heere, als we ons zoo met

allen eerbied mogen uitdrukken, niet in den wilde zielen wederbaart, maar dat zijn weder- barende genade krachten de eenheid van zijn besluit, in verband staat met de schik- kingen des levens, en dat de wedergeboorte ten leven en de planting van zijn kerk hand aan hand gaan, weerspreekt niemand.

Maar hierover liep het geschil niet: Het was de vraag, of op dit terrein der kerk de daar plaats hebbende predikatie des Woords, in haar effect op het innerlijk wezen van den weder te baren persoon, het on- misbaar instrument is, om de wedergeboorte tot stand te doen komen.

En deze vraag nu is ontkennend beant- woord, zoodra ge met Ds. Bos erkent, dat God ook een pas geboren kind, dat sterft, *zonder* dat de predikatie des Woords ooit eenig effect op zijn gemoed, verstand of wil hebben kon, door God kan worden wedergebaard.

Dan toch is er wedergeboorte *zonder* het instrument van de predikatie des Woords. En alleen daarover hadden we het.

Staat alzo vast, dat er wedergeboorte mogelijk is, zonder de instrumentaliteit van de predikatie des Woords, dan blijft alleen nog de vraag over, of in andere gevallen de predikatie des Woords toch instrumen- taliteit zijn kan.

Wat meer of minder geschiedt, valt buiten ons oordeel. Dat ligt in de verborgenheid van het zieleleven.

Maar wel kan de vraag gesteld, of God de Heere, hetgeen Hij in die pasgeboren uitverkoren kinderen die vroeg wegsterven, buiten de instrumentaliteit van het Woord doet, niet in sommige andere gevallen ook doet door die instrumentaliteit.

En deze laatste vraag nu is niet te be- antwoorden door beroep op welke uitspraak ook, tenzij men vooral in elke uitspraak elken term en uitdrukking stipt naga, en *behoef* ook met zulk beroep niet beant- woord te worden, *omdat ze zich zelve logisch uitwijst*.

We gaan hierbij uit van de stelling, die ook Ds. Bos van harte beaamt, dat een menschen in zonde en ontvangen en geboren, in geestelijken zin volstrekt dood is.

En dit nu toegegeven zijnde, hebben we alleen de vraag te stellen: Komt het bewust- zijt uit het leven op, of het leven uit het bewustzijn? Gaat het *zijn* aan het *kennen* van het *zijn*, of het *kennen* van het *zijn*, aan het *zijn* vooraf?

En dan natuurlijk is er slechts één an- woord mogelijk en denkbaar. Eerst is er het *zijn*, en dan het *kennen* van het *zijn*.

Nu is alle effect van de predikatie des Woords een effect, dat niet op het *zijn*, maar op het *bewustzijn* werkt.

Ook ons gemoed, ook ons gevoel, ook ons geweten moge geroerd worden, maar toch nooit anders dan doordat de predikatie des Woords gewaarwordingen, denkbeel- den, voorstellingen in ons oproept. Alte- gader dus werkingen in ons *bewustzijn*.

Wie dus zegt, dat het uitbrengen van het *leven* geschiedt door de instrumentaliteit van het Woord (namelijk onder de mede- werking van den Heiligen Geest) keert de logische orde om, en neemt aan dat het bewustzijn op het *zijn* zou kunnen werken, *niet als het leven er is, maar opdat het leven er komt*.

En dit nu kan eenvoudig niet.

Zelfs al is het, dat de ioplanting des nieuwen levens plaats heeft in de kerk, onder de predikatie des Woords, een moge- lijkheid die wij alleszins toegeven, dan liggen altoos die twee werkingen onderscheidenlijk naast elkander, ten eerste de middellijke daad des Geestes, die den doode levend maakt, en ten tweede de middellijke daad van de in- werking op het *bewustzijn*.

Luther, dat is zoo, kende aan de predi- katie een sacramentele kracht toe, zoodat de predikatie instrumenteel draagster van het leven werd, evenals brood en wijn hem instrumenteel middelen tot toebrenging van genade waren; maar van Gereformeerde zijde heeft men dit steeds betwist, en ook Ds. Bos, we zijn er zeker van, kan en zal dit niet leeren.

Over de erkenning van den Doop.

(Slot.)

Kort saamgevat stelt onze Gereformeerde kerk dus drie eischen, wil zij de geldigheid des Doops erkennen.

1°, dat die Doop moet bediend zijn naar de instelling van Christus, d.w.z. met water en onder aanroeping van den naam des Drieëenigen Gods.

2°, dat die Doop moet bediend zijn in eene kerk, die de belijdenis der Drieëenheid vast- houdt, en dus niet heeft opgehouden een Chris- telijke kerk te zijn.

3°, dat die Doop moet bediend zijn door een persoon, die in dien kring waarin hij optreedt als ambtsdrager wordt erkend, of althans ker- kelijke macht om te doopen ontving.

Waar een dezer drie voorwaarden niet is ver- vuld geworden, daar heeft wel eene besprenging met water plaats gevonden, maar geen Doop, en is de Doop der Christelijke kerk dus nog te bedienden.

Waar aan dit drietal voorwaarden is voldaan, daar is de Christelijke Doop bediend en is her- nieuwing van den Doop derhalve als wederdoo- perij te veroordeelen.

III. Een laatste vraag is, wat uit deze gegevens volgt met het oog op de practijk in onze dagen. Voor ik die vraag beantwoord, wensch ik eerst van uit het Gereformeerde standpunt critiek uit te oefenen op hetgeen zoowel hinnen als buiten onzen kring omtrent de erkenning van den Doop geleerd wordt.

Als bekropen kerkisme moet van Gerefor- meerd standpunt veroordeeld worden, de houding der Nederlandsche Hervormde kerk in den be- gine zoowel tegenover de scheiding als tegen- over de Dolantie aangenomen. In beide gevallen toch is de Synode begonnen met herdoop te gelas- ten van wie hij ons gedoopt was, omdat onze ker- ken niet door den Staat erkend waren. Hier- mede heeft de Nederlandsche Hervormde kerk alleen getoond, hoe zij als staatscreatuur niet reukende met de eischen van Gods Woord, maar

alleen met een ministerieel besluit om den Doop van Christus' kerk te erkennen. In eigen kring heeft dit besluit een storm van verontwaardiging uit- gelokt, die haar totkond in Van Toornenberg, en de Synode dwong op haar onzinnig besluit te- rug te komen. Het is droef te moeten vernem- den, dat deze kerkistische zuurdeem ook in enkele Christelijke Gereformeerde kerken zoo was doorgedrongen, dat ook daar in volen ernst de vraag is gedaan, of men den Doop in de Neder- landsche Gereformeerde kerk, ja in elke andere kerk bediend, nog wel als Doop kan erkennen. Zulk een standpunt veroordeelt zichzelf.

Maar evenzeer als ik critiek uitspreek op de be- sluiten der Nederlandsche Hervormde kerk wegens onghartigheid, evenzeer moet ik, zij het dan ook noode, opkomen tegen de besluiten soms in onze kerkelijke vergaderingen genomen, als strek- kende de erkenning van den Doop wel eens te ver uit. De Classis Alkmaar, die groepen was om onlangs te oordeelen over de geldigheid van den Doop, bediend *tot de belijdenis van den naam des Vaders* enz. besloot dien Doop als wettig te erkennen op de volgende gronden:

1°, omdat de Heilige Schrift geen vaststaande formule van den Doop aangeeft;

2°, omdat de sacramentele woorden noch magische kracht bezitten, noch ten doel hebben een volledige uitschikking van den Doop te geven;

3°, omdat de gewraakte formule de belijdenis der Drieëenheid noch verzwijgt noch verloo- chent; en

4°, omdat niet gerekend moet worden met de waarheid of bedoeling van den persoon, die bediend heeft, en van de kerkelijke vergadering in wier midden bediend werd.

Nu laat ik de vraag, of zulk een Doop als wettig te erkennen is, in het midden. Er is op de Classis zelf reeds appel aangekeet. Waa- schijnlijk zal de zaak eerst op de Generale Synode definitief beslist worden, en op die beslissing wensch ik niet vooruit te loopen. Maar wel meen ik te moeten opkomen tegen de gronden, waarop het besluit der Classis rustte.

Deze gronden raken ten eerste de Doopsfor- mule zelve. En al ontken ik nu niet, dat de be- kende Doopsformule niet letterlijk aan de Schrift ontleend is, en dat aan de sacramentele woor- den zelf geen magische kracht moet worden toegeschreven, het schijnt mij toe, dat op deze negatieve zijde der quaestie te eenzijdig de nadruk is gelegd geworden en dat, juist om aan menschelijke willekeur geen vrij spel te geven, een nadere bepaling hieraan had moeten toege- voegd worden. Zoodat het hier staat uitgeklard, zou het allicht tot de gedachte kunnen leiden, dat de formule, waarmede gedoopt wordt, er niet toe doet. Dit is ongetwijfeld niet de bedoeling der Classis geweest, gelijk blijkt uit punt 3, maar de Classis had moeten aangeven, waar de grens ligt en naar die grens de gebruikte Doopsformule moeten beoordeelen.

De zaak is nl. deze, dat de Doopsformule wel niet door het gezag der Schrift, maar dan toch door het gezag der geheele Christelijke kerk is vastgesteld. Daarbij ging de kerk niet willekeu- rig te werk, maar ze ontleende de formule let- terlijk aan hetgeen Christus zelf bij de instel- ling van den Doop gezegd had. Vandaar dat de kerk het volste recht heeft te eischen, dat bij den Doop deze formule gebruikt zal worden. Elke afwijking van die formule toont, dat men omtrent den Doop zelf afwijkend denkt en ver- andert dus het wezen van den Doop zelf.

Intusschen hebben de Gereformeerde Theolo- gen, gelijk door Prof. Scholte in zijn geschrift „de Doopsformule“ is aangegeven, dit niet zoover getrokken, dat daarom elke afwijking den Doop ongeldig maakt. De Grieksche kerk, wier Doop steeds erkend werd, zegt bij den Doop: „de dienstknecht Gods wordt gedoopt in den naam“. Verschillende predikanten voegen ook in onze kerk het woord „amen“ aan de Doopsformule toe. Al zulke afwijking raakt wel den vorm, maar niet het wezen der Doopsformule, en kan daarom geduld worden. Maar elke afwijking in de Doopsformule, die of het karakter van den Doop, of de belijdenis der Drieëenheid raakt, heft de geldigheid van zulk een Doop op. Het was noodzakelijk geweest tot voorkoming van misverstand, desen inmet duidelijk aan te geven.

En evenmin is de laatste grond, waarop de uitspraak rustte, volledig en juist geformuleerd. Zoodat het daar staat, zou men er uit kunnen afleiden, dat het er niet toe doet, noch wie den Doop bediend heeft, noch in welke kerk dit ge- schiedt is, wat feitelijk ons zou terugbrengen tot het Roomsche standpunt, terwijl de Gerefor- meerde kerk, gelijk ik u had aangegeven, wel degelijk op deze beide punten hare voorwaarden stelt, wil zij den Doop erkennen.

En thans tot de practische zijde van dit vraag- stuk komende, laat ik de andere kerken ter zijde, om uitsluitend uw oog te vestigen op den Doop in de Hervormde kerk bediend, vooreerst omdat wij met dien Doop in ons kerkelijk leven het meest te maken hebben, en ten tweede, omdat wat van de Hervormde kerk geldt, gemakkelijk op de overige kerken kan worden overgebracht.

En dan komt